

Gospodarske stvari.

Nova vrsta bodečega grozdjiča.

Bodeče grozdjiče ali agras je vrtni grm, ki je sicer obče znan, a pri nas malo spoštovan. Kje v kakem senčnem kotu je še najti pri nas kak agrasov grmiček, a vsako leto komaj ozeleni, poln je rumenih lišajev, o rodnosti je pa komaj smeti govoriti. Vsadi agras v dobro zemljo na prisojnim kraji in obdeluj ga nekoliko, tisočkrat ti povrne trud. Francozi, Angleži, zlasti pa

Američani, gledé agrasa vse drugače mislijo. Njim je ta grm toliko vreden, kolikor kako drugo sadno drevo, imajo pa tudi prave vrste ter prideljujejo sad, ki ga na trgu vedno zahtevajo in dobro plačujejo. Kakšen reven agras prodajajo pa pri nas, na pr. v Ljubljani, a vendar stržijo prav veliko zanj. Koliko draže in laže bi ga prodajali, ako bi imeli boljše, lepše in rodnejše vrste. Priporočamo vsem prijateljem vrtnarstva, ki imajo priliko obdelovati svoj vrt, da skrbno ravnajo tudi to rastlino; ako bodo prav delali, imeli bodo mnogo veselja ž njo. Do tega priporočilnega spisa nas je napotila nova vrsta agrasa z imenom „Whinhamova indrustrija“, katero kaže podoba 1. Ta nova vrsta agrasa je neki silno lepa in rodovitna, ter ima uže dve leti star cepljenec polno lepega sadu ki je zelo debel, okrogel in kosmat, temno rdeč in zelo sladak. Rasti je močne in zdrave.

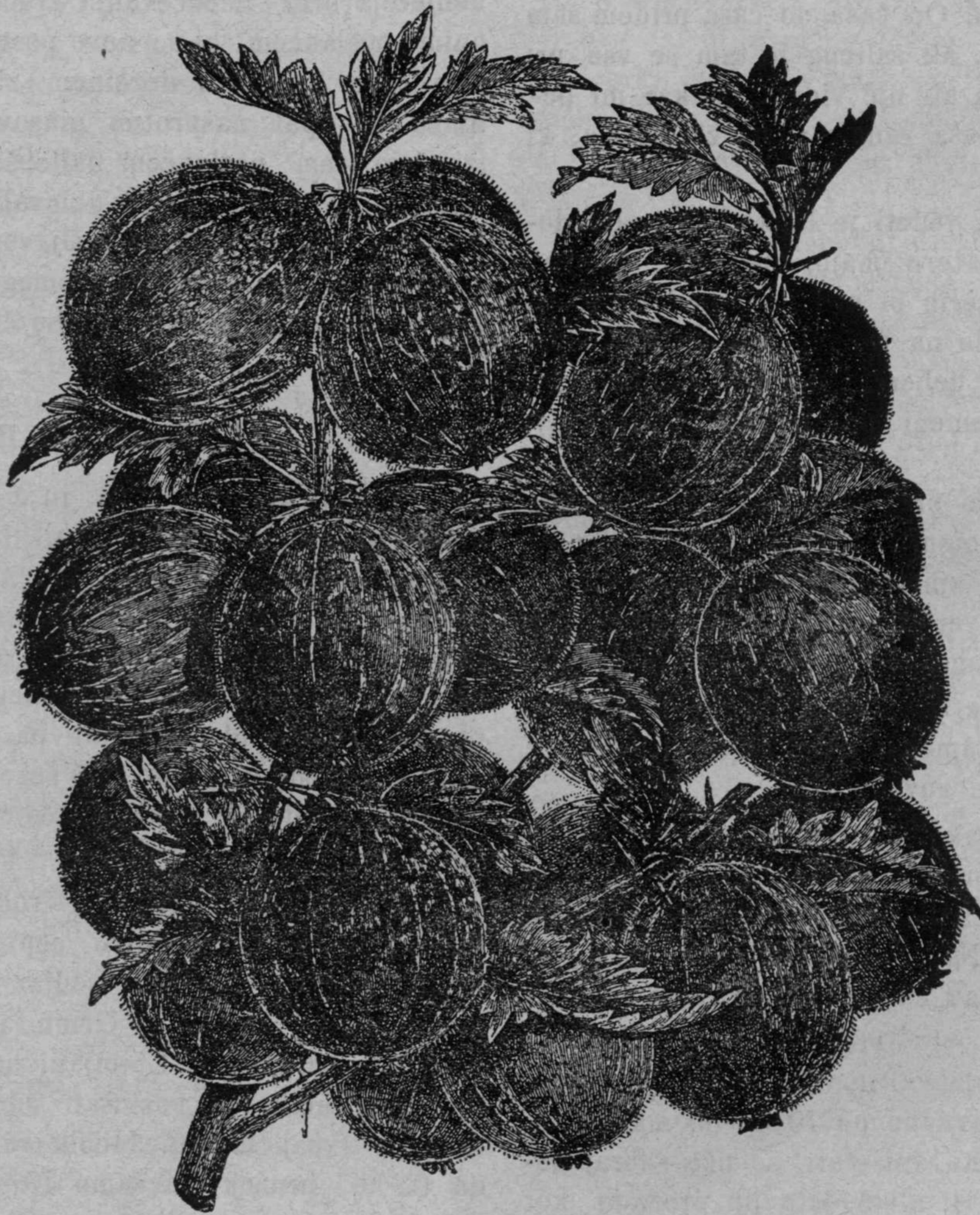
Drevesca tega agrasa prodaja W. Klenert v Gradci po 1 gld. 20 kr., majhne grmiče pa po 60 kr.

Živinoreja pa Dolenjska.

Nočemo premlevati stare pesmi o slabih časih za kmeta, ker govoričenje o tem i tako nikomur ne koristi.

Dovolj je, da vemo, da se godi kmetovalcu slabo. Rajši preišljujmo, kako mu pomagati. Vzroki bedi so dvojni: Taki, ki so nasledki časovnih razmer — te odstraniti, je naloga zastopov in poslancev — drugi so nasledki slabega gospodarstva, oziroma lahkoživega in lakomiselnega gospodarjenja po starem kopitu. Te zadnje vzroke pa smo zakrivili sami, odstranimo jih torej tudi sami! Na tem mestu nočemo naštevati vzrokov splošnemu kmetijskemu propadu, le o živinoreji s posebnim ozirom na Dolenjce hočemo pisati članek, ki pa je lahko tudi za Slovence po drugod poučen.

Dragi Dolenjci! Leto 1889. bilo je glede pridelka skoraj povsod in tudi na Gorenjskem zelo slabo, a Gorenjcem v obče se je letos vendar na bolje obrnilo, ker so dobili mnogo, mnogo tisočakov za svojo živino. Gorenjci so v dvajsetih letih v živinarstvu tako napredovali, da ravno zaradi tega krepko stojijo, če je bila tudi slaba letina. Dolenjci pa so od nekdanj zanemarjali živinarstvo, in to v veliko škodo svojo. Preveč se so zanašali na vinarstvo, katero, izimši kraje, koder pridelujejo, na pr. na Francoskem in ob Reni prav dragocena vina, skoraj v obče povsod dela revne ljudi. Za nekaj časa hočemo v tem listu dokazati na podlogi neovrznih števil, da bi Dolenjci lahko imeli lepšo, boljšo živino in obilo več nego Gorenjci, ker je Dolenjska glede

Podoba 1.

zemlje in podnebja odličnejše in pripravnejše za živinarstvo.

Petnajst let in še delj se ukvarjamo s kmetijstvom, poznamo dobro celo deželo našo, prehodili smo najodličnejše kmetijske pokrajine srednje Evrope: zato smo gotovo upravičeni izrekati tudi glede živinarstva na Dolenjskem mnenje, katero moremo vsak čes z dokazi podpreti. Pa vendar bi bilo ljudi, kateri, bi rekli: S peresom se drugače kmetuje, nego z lopato. Zato smo

srečnil, da smo dobili pismo od Dolenjca samega, kateri kot rojen Dolenjec dobro pozna domače razmere, pa je na tujem videl, kako je naš kmetovalec zaostal. V nastopnih vrstah objavljamo pismo gospoda St. v Chamu na Bavarskem, katerega srce še vedno bije za svojo lepo, a ubožno dolenjsko domovino. Potem hočemo dodati še nekatere opazke. Gospodu St. pa izrekamo tu presrčno zahvalo.

Pismo slove:

Sl. c. kr. kmet. družba v Ljubljani!

Za vzprejem v c. družbo lepa hvala i. t. d.

Tukaj imam stalno kupčijo vže dlje časa, v Belikrajini imam pa še domovino in posestvo, katero dajem oskrbovati v dobrem redu. Od časa do časa pridem sam še rad pogledat svoj dom, ali žalibog je tam še vse pri starem. Napredka je malo ali nič videti, in, kar mi posebno pri srci leži, je naša zanemarjena živinoreja, ki je edina pomoč kmetu.

Kaj je temu vzrok, vedeti je lahko: Premalo dobrih bikov, in še tisti, katere imajo, niso biki, temveč le snetivci in izvržki, katerih bi niti ne smeli spuščati. To je vzrok, da ni mogoče na Dolenjskem doseči boljše reje, ker jim je vsak bik dober in jim je tudi vse eno, če bik, ki ga imajo, plemeni po petkrat toliko krav, kolikor bi jih smel.

Ravno o tem velikem pregrešku imam tu najboljša dokazila, da smo na Dojenjskem*) še za 100 let za drugimi deželami. Kako kmetovalci tu na Bavarskem napredujejo, pri nas niti verjeti ne bi hoteli, seveda pa tu vlada kmetu tudi pomaga.

Najpotrebnejše je, da se našemu kmetu oči odpro, da ga ne prepuščamo samemu sebi in da skrbimo z vsemi silami za izboljšanje govedi.

Tukaj mora biti vsak bik od dobrega in pravega plemena ter od vladne komisije potrjen, predno ga sme laštnik spuščati. Če bik ni potrjen, kmet ga še na svoje krave ne sme spuščati. Na vsakih 100 krav mora biti en bik: tu v Chamu imamo na pr. 420 krav, a imamo 5 bikov, ki so eden lepši od drugega. **)

Teleta prodajajo tu po 50 do 100 mark (v našem denarji 30 do 60 gld.), navadno po 70 do 80 mark (t. j. 42 do 48. gld.). Junci, leto dni stari, so uže skoraj dorasli, in jih naprezajo, v 4. ali 5. letu jih prodajo kot debele vole, in sicer le v mesnice. Krave so izvrstne molznice ter stoje največ 2 do 1 $\frac{1}{2}$ meseč suhe. Morebiti se pri nas ne da toliko doseči, polovico pa prav gotovo.

Ako ne dobimo na Kranjskem več in boljših bikov ter počasi ne zatiramo naših malih kravic, ne bomo nikamor prišli. Naše junice moremo vprezati šele z četrtem letom, in ko je vol 7 do 8 let star, damo ga v domačo mesnico, saj ga dober mesar v mestu i tako ne more rabiti.

*) Tudi drugod na Kranjskem.

Uredništvo.

**) Na Kranjskem poznamo občine, ki imajo do 500 krav, a nobenega bika, ali pa kako mršavo živinče, kateremu pravijo bik.

Navedene napake se nahajajo skoraj po vsej Belokrajini, posebno pa pod goro od Gorjancev do Kolpe s Poljanami vred. J. St.

To je pismo, katero ne le Dolenjcem, ampak sploh Slovincem priporočamo v preudarok. Imamo sicer po nekaterih okrajih vže boljšo živinorejo, a nikoder ni še taka, dabi je ne bilo zboljšati. Naš deželni zbor je ob lanskem zborovanji tudi sklenil deželni zakon, vsled katerega bodo naše občine morale imeti zadostno število bikov, kateri bodo od posebne komisije morali biti potrjeni. Postava bode imela ob pričetku gotovo veliko nasprotnikov, uspeha se smemo velikega nadejati čez nekaj let, in mi le prašamo: Kje bi bila lepa dolenjska konjereja brez licencevanja žrebcev? Bodimo hvaležni onim poslancem, ki so novo postavo za povzdigo živinoreje tako krepko v deželnem zboru zagovarjali, da si nihče ni upal nasprotno glasovati, kmetovalci pa naj izkažejo tem poslancem najlepšo hvalo s tem, da bodo sami, in to v svojo korist delovali za strogo izvršitev te postave, kadar pride v veljavo. Ako bodo ta zakon vestno izvrševati pomagali, pomagali si bodo sami in tem prej bodo prebili sedanje slabe čase.

Cepimo na mestu.

Pomlad se nam bliža, in ž njo delo na vrtu. Sadili bomo in presajali, obrezovali in cepili. Da se pa delo obnese, treba je biti vestnim. A pogostoma se primeri, da nam pri vsej natančnosti marsikaj izpodleti, če ne popolnoma, pa vsaj nekoliko. Posebno se kaj rado pripeti, da nam v roki cepljenega drevesca vselej ne poženo, kakor bi radi, ali pa da se celo ne primejo. Taki neuspehi kale človeku veselje, ker mu prizadevajo denarno škodo in tudi kolikor toliko jemljejo potrebni ugled.

Sicer ima cepljenje v roki veliko prijateljev. Ti trdijo, da se lahko hitro cepi in še celo po zimi v zakurjeni sobi, ko ima sadjar največ časa. Kolikor je meni znano, cepijo v Grmu in v drevesnici c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani navadno v roki. Tako so tudi nas učili, in poslušali smo jih. A izkušnja uči drugače (vsaj mene). Jabolk se mi je navadno prijelo do 95 %, hrušek pa samo 70—80 %. Ker nisem imel doma divjakov, kupil sem jih. Znano pa je, da je posebno hruševih divjakov veliko slabih. Dokler sem ga imel v roki, obetal je še nekaj. In če se mi je tudi zdel III. kakovosti, cepil sem ga in vsadil. A pognati ni hotel, in posušil se je do tal. Od tod toliko % usahljih hrušek! Sicer pa to ni največe hudo. Znano je, da v roki cepljeno drevo mora delati na dva kraja: Samo se mora prijeti in cepič rediti. Nasledek tega je, da cepič prvo leto navadno ne požene dovolj krepke mladike. To velja posebno za hruške*). A pride zima in

*) Sicer so tudi letine, ko mi je večina v roki cepljenih jabolk pognala 80 do 100 % dolge mladike, a hruške nikoli ne.